

הגאון רבי אפרים קעש זצוק"ל

שבראשית הגאון הגדול רבי עזריאל אריעראבך שליט"א.

דמותו וקומתו הרוחנית, התבטאו גם בעבודת התפילה, כשהוא עומד לפני קונו כבן מחמטא פני אביו בערגה ותחנונים. כך גם נודע באצילותו ומידותיו התרומיות, כשהוא מקבל כל אדם בסבר פנים יפות ובשמחה. בקרב תושבי שכונת מטרסדורף בה התגורר מאז נשואיו, נודע גם בהשתתפותו בצערו של כל יחיד ויחיד בעצה ותבונה וגמילות חסדים. כך מצינים את ביקוריו הקבועים מדי ערב ראש השנה בביתו של אלמנה בודדה בשכונה, שרבי אפרים היה עולה לביתה לכרכה בכרכת השנים, גם בעת מחלתו הקשה.

דמותו הפלאתית וזרה במלוא הדרה בשנתיים האחרונות, מאז נודע כי בגופו מקננת מחלה קשה, כשלמרות ייסורי הקשים והמר, אולם קיבל בהאבה וללא שום טרניה, המשיך במסירות נפש את כל הנהגותיו ודקדורו קי ההלכה בהם נהג כל השנים. כך לדוגמה מספרים בני משפחתו, על מסירות נפש לעשות כל דבר בצעמו ולא לבקש ולהטריח את זולתו, כשכל פעם שביקר ברכה היה חובש את כובעו, גם כשהדבר גבה ממנו מאמצים עליליים. כך המשיך בתמצית כוחותיו את סדרי לימודו, אמירת השיעורים ותפילותיו היות.

לפני כשבוע אושפז בית החולים ומצבו הבריאותי הלך והחמיר, שכל העת בני משפחתו ורעייתו הרבנית תלית"א סועדים אותו ומנסים להקל את ייסוריו. בכל השנתיים האחרונות הרב הביטל התורה והשיבות להתפלל לרפואתו השלמה, כשמעת לעת קיבלו תלמידיו הרבים ובני משפחתו תפילות רבים לרפואתו. אך נגזרה הגזירה ואתמול לפנות בוקר כשבני משפחתו סובכים את מיטתו ואומרים את פסוקי היחיד וקבלת עול מלכות שמים, השיב את נשמתו ליוצרה כשהוא מוזכרת ומטוהרת לאחר ייסורים רבים.

בהלווייתו שיצאה אתמול בשעות לפני הצהריים מהיכן ישיבת עטרת ישראל לצעירים בשכונת בית וכן בירושלים, שהשתתפו באמור אלפים רבים מהציבור התורני, בהם מאות תלמידים שביכו מרה את הסתלקותו של רבם ומורה דרכם, ובראשות גדולי תורה וראשי הישיבות, דברי מספר וקניה נשאו: הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א ראש ישיבת זוועה; חמיו הגאון רבי אלימלך מלר שליט"א; הגאון רבי ברוך מרדכי אורי שליט"א ראש ישיבת עטרת ישראל; הגאון רבי מלחה את תלמידיו רבאך שליט"א מרא דאתרא; הגאון רבי דן סגל שליט"א; הגאון רבי טוביה פולק שליט"א; משגיח ישיבת עטרת ישראל לצעירים; וכן בניו הר"ה ג' רבי משה שליט"א ורבי זאב שליט"א. לאחר ההספדים ואמירת הקדיש, המשיך מסע ההלוויה להר הזיתים שם נטמן עד שיעמוד לגורלו בקץ הימים.

בפסירתו אבדה היהדות התורתית דמות עילאית של מרביץ תורה ומבקש ד' בכל נפשו, שכל ימיו היו חטיבה אחת של 'קרבנות' ד' לי טובי, 'אחת שאלתי מאת ד' שבותי בבית ד' כל ימי חיי'.

היותו אחרון, את רעייתו הרבנית לאה תלית"א שמטרה נפשה עבורו כל השנים ובפניו בשנות מחלתו. בניו הר"ה, רבי משה שליט"א מגדולי תלמידי החכמים בבני ברק, רבי זאב שליט"א, רבי שרגא שליט"א ור"מ ישיבת ארחות יעקב ורבי שמעון יוסף שליט"א. בנוחיו וחתיני: הר"ה ג' רבי נחמיה רוט שליט"א ור"מ ישיבת כנסת יונה, רבי מנחם הוכברגר שליט"א מחשובי הלומדים בישיבת מיר ורבי יוסף כהן שליט"א ור"מ ישיבת כתר תורה במיר דיעין עלית, נכדיו וננינים ממשיכי דרכו.

ה.נ.צ.צ.ה.

הגאון רבי ברוך מרדכי אורי שליט"א ראש ישיבת 'עטרת ישראל' אליה היה מקורב משכבר הימים.

לאחר נשואיו, הצטרף לכולל האברכים המפורסם 'ד מאיר' שעמד בראשות מרן המ"ר שג"ר רבי מאיר ח"ד זצוק"ל. כבר באותם ימים התבלט רבי אפרים זצוק"ל בקרב טובי וחשובי תלמידי החכמים שבירושלים שלמדו במסגרת הכולל, הן בהתמדות וכוכשו עיונו המ' עמיק והן בדמותו הרוחנית, שביטאה מבקש ד' בכל הליכותיו. כשמרן המשגיח רבי מאיר ח"ד זצוק"ל מעניק לו מלוא חופנים מדרכי המוסר רית ההיחזקות.

לפני ארבעים שנה, בהיותו אברך צעיר, נקרא ע"י ישיבת 'עטרת ישראל' לעמוד בראש שות הישיבה לצעירים 'עטרת ישראל'. מאז זכה רבי אפרים זצוק"ל להעמיד קדרים של צומים מצוינים, וכמלאך העומד על גבי תל' מידיו בקריאה: 'אדל! ראשי הישיבות הגדולות היו מצינים לשבח את תלמידיו באומנם שרבי אפרים מעמיד תלמידים יהודים ללמוד דכבעי. היה אב רוחני למאות תלמידיו, כש רבים מהם היו קשורים עמו בקשר בל ינתק, הן בשנים בהן למדו בישיבות הגדולות והטרי כות, כשגם לאחר נשואיהם והקמת בתיהם היה הגאון רבי אפרים זצוק"ל מלווה את תלמידיו בעצה ותושיה בכל נפתולי חייהם.

שיעוריו היו לשם דבר בקרב כל מרביצי התורה, ורבים היו שואלים ממנו את מחברותיו בהן נכתבו שיעוריו הרבים על כל המסכתות הנלמדות. גדולי התורה היו שולחים את בניהם ללמוד תורה מפיו, כשהיו ביניהם שהתבטאו שרבי אפרים זצוק"ל היונו המגיד שיעורו הטוב ביותר פירושים.

בהיותו מבקש ד' בכל מאודו, הסתופף כל ימיו בצל גדולי המוסר והחכמה, בהם הגאון רבי משה פסירא זצוק"ל, כשלמרות מעמדו הרם היה רבי אפרים יושב בשיחותיו יחד עם אברכים צעירים ממנו בעשרות שנים. ענוותנותו הגדולה ושאיפתו הגדולה לקנות עוד ועוד מרכיב העיון וחכמת התורה, הביאו אותו לא אחת לשמוע חבורות ושיעורים מתלמידיו חכמים הצעירים ממנו שנים רבות, כשכבדו את פושט את החלוקה דרבנן שלו ויושב בין הבחורים והאברכים הצעירים. בקשת האמת שלו הייתה ידועה ובכל נושא היה חוקר ודורש לדעת מהי דעתה האמיתית של ההלכה והשי קפת התורה. בעשר השנים האחרונות הצטרף בשעות אחר הצהריים, לחבורת אברכים תל' מיד חכמים ללמוד בצוותא סדר זרעים ככולל

■ מאת י. שוורץ

כואבים ודוויים ליוו למנוחת עולמים אתמול בשעות לפני הצהריים, אלפים מבני הציבור התורני, בהם גדולי התורה וראשי הישיבות שליט"א, את אחד מגדולי מרביצי התורה, שכל ימיו היו חטיבה אחת של התמדה עילאית בתורה והתעלות בדרכי עבודת ד', תלמיד מובהק למרן הגאון הצדיק רבי מאיר ח"ד זצוק"ל ומעביר שמועת רבותיו לאלפי צורבים קרוב לארבעים שנה, הגאון רבי אפרים קעש זצוק"ל ראש ישיבת עטרת ישראל לצעירי, ששהיב נשמתו ליוצרה בשנת הס'ט לחייו לאחר שהודרך בייסורים של אהבה, ונטמן בהר הזיתים.

הגאון רבי אפרים זצוק"ל נולד בפתח תקווה, בחודש טבת שנת תש"ז, להוריו אודים מוצלים מאש, אנשים ישרי דרך ומופלאים ביראת ד', רבי שרגא פייבוש ז"ל ומרת פעסיל לבית איצ' קוביץ' ע"ה. אביו נולד בפבר של העיר וורשא ואמו בעירה שרץ שכהונגריה, ואחרי שעברו את אימי המלחמה ומחנות ההשמדה, נישאו ועלו ארצה והתגוררו בעיר פתח תקווה, בה נודעו ביראתם וטהרתם ואהבת התורה שיקרה בהם.

על מסירות הנפש של אביו לחפילה גם בימי האימה במחנה ההשמדה אושוויץ, ניתן ללמוד ממה סיפור לימים, כי עברו שבו של יום כיפור נודע לו, כי אנשי 'הזונור' קומנדו במחנה הסמוך מארגנים תפילה 'כל נדרי' בציבור, וכששמע זאת ההלית רבי שרגא פייבוש ז"ל שעליו להצטרף לתפילה. במסירות נפש ממש, עבר ממחנה אחד למשנהו והצטרף למחנה הנרגשת, כשלדבריו הייתה זו תפילה 'כל נדרי' הנעלית ביותר בימי חייו. בחזרתו למחנה, נתפס ע"י השומרים הנאצים, ולאחר משפט קצר נגזר דינו לקבל עשרים מלות ממגלב, כשלאחר המכה החמישית כבר לא הרגיש את גופו. באופן מלאי עבר שם קצין ס.ס, שהורה להפסיק את ההלקאה האכזרית וכן ניצול רבי שרגא פייבוש ז"ל, שלימהו והצטרף ואמר וכל הצלתו 'זכיתי לראות את אליהו הנביא בתופת של אושוויץ'.

בן יחיד היה רבי אפרים זצוק"ל להוריו המסורים, כשגם לידתו הייתה נס ופלא. לאחר שטובי הרופאים בהם דרשה אמו מרת פעסיל ע"ה, אמרו שלעולם לא תוכל ללדת. אך חסד ד' היה עליהם ולאחר מספר שנים נולד להם בנם רבי אפרים, אותו חינכו לאהבת התורה ויראת ד'.

עוד בנעורו הסתופף בצילם של גדולי תל' מיד החכמים שבעיר פתח תקווה, בהם רבני קהילת 'מקור חיים', שלימהו נמנו הוריו וכל ראשי ולומדי ישיבת לומז'ה ואברכי הכוללים בעיר.

בצעירותו נכנס ללמוד בישיבת 'תפארת נחניה' שעמדה באותן שנים בראשותו של הגאב"ד הגאון הגדול רבי צבי פרידמן שליט"א, שראה בו כלי מחזיק ברכה, ועמל להעמידו בקין אורה בדרכי עיון התורה ויראת ד', כשרבי אפרים זצוק"ל מציץ הרוחה את צמאנו הרוחני בדברי רבו, וכל ימיו ראה את הגאב"ד שליט"א כרכו המובהק. בהמשך דרכו עבר ללמוד בישיבת 'תושיה' שבפתח בראש שות הגאון רבי יעקב פרידמן שליט"א.

בהגיעו לפקדו, נשא את רעייתו הרבנית לאה תלית"א, בת הגאון רבי אלימלך מלר שליט"א וחמותו הרבנית צביה ע"ה. נצר למ' שפחות הרשלר ושאג, מפארי ירושלים של מעלה, ונכדת מרן הגאון רבי אברהם שאג זצוק"ל. כשכל ימיו הכיר טובה לד' על זכיתו להיכנס לבית גדולי הישיבת 'תושיה' בהזכירו תדיר את מי שדיבר בו בכבודו והציע את השידוך,

גלות תחת השפעת הערב-רב

המוני בית ישראל נשאו היום את תפילת ראש חודש מנחם-אב כשהם שופכים שיח, כמדי ראש חודש בחודשו, על שבומן בית המקדש היה זה יום המסוגל לזמן כפרה לכל תולדותם, בהיותו מקריבים לפני אבינו שבשמים זבחי רצון ושעירי חטאת לכפר בעדנו. אך מאז חרב בית מקדשנו, נמנע בעדנו מלעשות את קרבנות חובותינו, תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם. תפילה זו נרשאת משמעות מיוחדת ברח"ה זה שבו חרב בית מקדשנו.

בימים אלה אנו עסוקים באבלות שתכליתה להביא להתבוננות באסון הנורא שפקד את עם ישראל ואשר ממנו לא נשענו עד עצם היום הזה, ואשר הביא עלינו את גלות הגוף והנפש בה אנו שרויים - בעודנו וזכרים כי כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו, כאליו נחרב בימיו הגה"צ רבי אליהו דסלר זצ"ל מבאר (ב'מכתב מאלהר', חלק ג'), כי מהותה של גלות זו, בה אנו חיים, מתאפיינת בחושך והסתר מחד גיטא, ובהתגברות כח הגאווה האפיקורסית מאידך גיטא. זהו דור בו השקפות כפרניות הולכות ופורשות בכל מקום, עד כדי יציאה בריש-גלי נגד האמונה והמאמינים בד' ובתורתו. 'זהו דור העת, התוכן של המלכות הרביעית, ולכן עלינו ליעק, שזהו הסיכון שבו צריכים ישראל לעמוד בגלות זו' - כותב הגר"א דסלר זצ"ל.

הוא מוסיף ומבאר: 'סוף גלות זו היא התקופה הקריה בפי חז"ל: 'עקבות דמשיחא', שבה 'חוצפה יסגא'. אז גלות השכינה היא תחת יד חצופי ישראל, הן נשמות 'ערב רב' המעורבות בישראל, אשר שורש טומאתם העיקרי הוא החוצפה כלפי שמיא - מרת עמלק. וזה לשון הגר"א: 'ערב רב שבישראל הן עמלקים, כמו שכתב בוורה, ומובא בוורה, שבערב רב ישנם כחות של חמש אומות, ראשי תיבות: 'עריב רב, והעיקר שבהם הוא עמלק - ע', האות הראשונה. השלטון על העם הקדוש נמסר בידי ערב רב, כמובא בהגרא"א: 'הערב רב שהן רישה דעמא קידשא בגלולת בתראה, שנאמר - היו צריה לראש, וכמו שכתב ברעיא מהימנא. בכח אאותם ושלטונם מנסים הם להשפיע בהשקפות טמאות אפיקורסיות של 'כחי ועוצם ידי', ועומדים בחציצות וכעוות כנגד האמונה, התורה ועבודת ד'.

ומסיים בביאור חובתו בתקופה זו: 'העומדים בתקופות ובכבורה נפשית בנסיון הקשה הזה, של הדיועה הכובדת של 'כחי ועוצם ידי', ואינם מתפעלים ומושפעים מחוצפת הכפירה, ולא מתבטלים כלפיה כלל, אלא אדרבא, מתחזקים באמונתם ואינם זויים מהשפת התורה וחז"ל כמלוא נימה, ומתמסרים לגמרי לעבודה פנימית בתורה ובתפלה ויראת שמים, הם אשר יזכו לגאולה השלמה על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו. להם יתגלה שוב האור העליון של ההכרות הבהירות, ידיעת האמת לאמיתה - אורו של גן עדן, ויתוקן כל החושך וההסתר שהיה מתעבה והולך מאז חטא אדם הראשון, ויזכו לסוף היתקן דלתתה, שבעולם הזה, ולגילוי כבוד הדר מלכות ד' בשלמות בעולם הבא - מלכות דסלקא לעילא'.

דומה, כי לדברים הללו ישנה משמעות כפולה ומכופלת בתקופה האחרונה, כאשר ידם ערב-רב-שבישראל גוברת, החוצפה מצליחה, ורק קומץ של יראי ד' אינם מתפעלים מכך, עומדים בתקופות ובכבורה נפשית בנסיון, ואינם זויים מהשקפת התורה אפילו כמלוא נימה. וכות זו, כפי שכותב הגר"א דסלר זצ"ל, היא העומדת לנו לזכות בגאולה השלמה במהרה בימינו.